

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Чорноморського національного
університету імені Петра Могили
доктор технічних наук, професор

_____ **Л.П. Клименко**

_____ Р.

ВИСНОВОК

Чорноморського національного університету імені Петра Могили щодо дисертації **Квасової Валентини Миколаївни** на тему **«Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»)

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

фахового семінару кафедр: публічного управління та адміністрування; місцевого самоврядування та регіонального розвитку; соціальної роботи, управління і педагогіки Навчально-наукового інституту державного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили від «18» жовтня 2023 року.

ПРИСУТНІ:

1. Ємельянов Володимир Михайлович, д.держ.упр., професор (директор Навчально-наукового інституту державного управління та адміністрування);
2. Андріяш Вікторія Іванівна, д.держ.упр, професор;
3. Антонова Людмила Володимирівна, д.держ.упр., професор;
4. Ужва Алла Миколаївна, д.е.н., професор
5. Бондар Ганна Леонідівна, к.політ.н., доцент;
6. Верба Світлана Миколаївна, доцент б.в.з.;
7. Євтушенко Олександр Никифорович, д.політ.н., професор (зав. кафедри);
8. Шульга Анастасія Алімівна, к.держ.упр, доцент;
9. Козлова Людмила Василівна, к.держ.упр, доцент;
10. Малікіна Оксана Анатоліївна, ст.викладач;
11. Акімова Тетяна Юріївна, к.держ.упр, доцент б.в.з..
12. Сорока Світлана Вікторівна, д.держ.упр., професор;
13. Стоян Олександра Юріївна, д.держ.упр., професор;

14. Іванов Микола Семенович, д.політ. наук, професор;
15. Шевчук Олександр Володимирович, д.політ. наук, професор;
16. Штирбов Олександр Миколайович, к.держ.упр., доцент;

ЗАПРОШЕНІ:

17 Сиченко Віктор Володимирович, д.держ.упр., професор, ректор Комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради» (м. Дніпро);

18. Івашова Людмила Миколаївна, д. держ. упр., професор, професор кафедри публічного управління та митного адміністрування Університету митної справи та фінансів (м. Дніпро);

19. Антонов Андрій Вячеславович, держ. упр., професор, професор кафедри економічної безпеки, публічного управління та адміністрування Державний університет «Житомирська політехніка»;

Головуючий: Антонова Людмила Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор.

Секретар: Малікіна О.А., ст.викладач.

Присутні на засіданні 19 осіб (з них 12 докторів наук, 5 кандидатів наук).

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: обговорення основних наукових результатів дисертації **Квасової Валентини Миколаївни** на тему «**Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку**», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування (галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

СЛУХАЛИ: доповідь аспіранта третього року заочної форми навчання **Квасової Валентини Миколаївни** за матеріалами дисертаційного дослідження на тему «**Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку**», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

Тему дисертаційного дослідження **Квасової Валентини Миколаївни** «**Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку**» затверджена вченою радою Чорноморського національного університету імені Петра Могили 18 січня 2022 р. протокол № 1. (наказ № 37-АСП від 13.12.2021 р.)

Науковий керівник – Ємельянов Володимир Михайлович, д.держ.упр., професор, директор Навчально-наукового інституту державного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Науковий керівник –Халецька Аліна Анатоліївна, д.держ.упр., професор, професор Києво-Могилянської школи врядування імені Андрія Мелешевича НаУКМА, м. Київ, Україна

Доповідач обґрунтувала актуальність обраної теми, визначив мету, завдання, методологію та методику дослідження, охарактеризувала об'єкт та предмет дослідження, виклала основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказала на науково-практичну значущість роботи, яка підтверджена впровадженням результатів дослідження в практичну діяльність.

Доповідь : Квасової В.М. за темою «Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку».

На сучасному етапі нашої історії, управління державними ресурсами та вплив на суспільний розвиток стають все більш складним завданням. Зумовлено це, перш за все, глибокими змінами у глобальному середовищі, такими як геополітичні конфлікти, військові агресії, зміни клімату, виснаження природних ресурсів, демографічні та технологічні зрушення, які суттєво впливають на сталість та життєвий рівень нашого суспільства.

Один із ключових підходів до вирішення цих викликів – концепція сталого розвитку, яка передбачає гармонійне поєднання економічного росту, екологічної збереженості та соціальної справедливості. В цьому контексті поняття соціальної відповідальності набуває особливого значення.

Соціальна відповідальність у системі публічного управління означає, що державні органи та інституції беруть на себе зобов'язання не тільки перед економікою та політикою, але й перед суспільством в цілому. Це передбачає активну участь у вирішенні соціальних проблем, створенні сприятливих умов для розвитку громадян, забезпеченні соціальної справедливості та захисту прав людини.

На основі цього, сучасні наукові дослідження мають здійснювати ґрунтовний внесок у теоретичне розуміння та практичне застосування концепції соціальної відповідальності в системі публічного управління, акцентувати увагу на необхідності впровадження цієї концепції в сучасну адміністративну практику, а також на розробці інструментів та методологій для оцінки її ефективності. Це суттєво сприятиме подальшому удосконаленню публічного управління та забезпеченню сталого розвитку нашого суспільства.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління в умовах сталого розвитку та підвищення її ефективності на основі запропонованого інструментарію, що сприятиме налагодженню результативної державно-громадської взаємодії у напрямі сталого розвитку.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі публічного управління та адміністрування, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Основні наукові положення, що характеризують новизну отриманих результатів дослідження, представлені на **сторінках 6-11** демонстраційного матеріалу.

Відповідно до поставлених у роботі завдань, узагальнення результатів проведеного дослідження надало можливість сформулювати низку висновків і пропозицій, що мають теоретичне і практичне значення.

1. Узагальнено концептуальні основи визначення сутності соціальної відповідальності у системі публічного управління, в саме, удосконалено понятійно-категоріальний апарат науки державного управління.

На основі аналізу варіативно-існуючих визначень поняття «соціальна відповідальність у системі публічного управління» (**сторінки 12-13 демонстраційного матеріалу**) запропоновано авторське визначення даної дефініції: «Соціальна відповідальність у системі публічного управління є принциповим підходом до прийняття рішень та виконання функцій публічних органів, що передбачає активну участь у забезпеченні економічного процвітання, екологічної стійкості та соціального благополуччя суспільства. Це орієнтація на досягнення сукупного добробуту громадян шляхом забезпечення справедливості, етичних норм, захисту прав людей, урахування потреб та інтересів зацікавлених сторін».

Запропоноване визначення відрізняється від існуючих визначень соціальної відповідальності у системі публічного управління тим, що воно включає комплексний підхід, орієнтований на досягнення сукупного добробуту громадян; збагачує поняття соціальної відповідальності у публічному управлінні, враховуючи економічний, екологічний та соціальний виміри.

2. Визначено роль соціальної відповідальності у системі публічного управління у досягненні сталого розвитку (**сторінка 14 демонстраційного матеріалу**) та надано рекомендації щодо її підвищення.

У роботі надано рекомендації та пропозиції для основних відповідних суб'єктів з метою підвищення ролі соціальної відповідальності у системі публічного управління для досягнення сталого розвитку (**сторінка 15 демонстраційного матеріалу**). Кожна рекомендація та пропозиція має свою обґрунтовану підставу і спрямована на покращення певних аспектів сталого розвитку, таких як екологічний, соціальний та економічний аспекти. Кожен із основних суб'єктів (уряд, бізнес-сектор, громадськість, неприбутковий сектор) має свою відповідальність та може зробити вагомий внесок у стале та ефективне управління. Впровадження цих рекомендацій та пропозицій вимагатиме спільних зусиль та співпраці між усіма зацікавленими сторонами з метою створення більш стійкого та справедливого суспільства.

3. Досліджено взаємозв'язок соціальної відповідальності та ефективності публічного управління та надано рекомендації органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність.

У межах дослідження питання взаємозв'язку соціальної відповідальності та ефективності публічного управління запропоновано такі науково обґрунтовані рекомендації органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність:

- Розвиток інституційного капіталу. Органи публічної влади повинні активно залучати та розвивати внутрішній інституційний капітал, який включає організаційні структури, процеси та норми. Впровадження прозорих та

ефективних систем управління, зокрема управління якістю та здійснення ефективного контролю, сприятиме покращенню ефективності публічного управління;

- Впровадження стратегічного підходу. Органи публічної влади повинні розвивати та впроваджувати стратегічні плани дій, спрямовані на досягнення визначених цілей та покращення ефективності публічного управління. Це включає встановлення конкретних метрик та індикаторів ефективності, розробку механізмів моніторингу та оцінки результатів, а також регулярне оновлення стратегій у відповідності до змінних умов;

- Розширення партнерства з громадськістю. Органи публічної влади повинні активно співпрацювати з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами в процесі прийняття рішень та виконання державних програм. Це передбачає створення механізмів для залучення громадськості до планування, моніторингу та оцінки реалізації проєктів, а також встановлення каналів комунікації та обміну інформацією;

- Розвиток інноваційних підходів. Органи публічної влади повинні стимулювати інноваційні підходи до публічного управління, зокрема шляхом впровадження новітніх технологій та цифрових рішень. Використання штучного інтелекту, аналітичних інструментів та електронних систем дозволить збільшити швидкість та точність процесів управління, забезпечити ефективне використання ресурсів та підвищити задоволення громадян від державних послуг;

- Забезпечення сталого фінансування. Органи публічної влади повинні забезпечити стаке та адекватне фінансування для реалізації соціально відповідальних програм та проєктів. Це передбачає раціональний розподіл бюджетних ресурсів, мобілізацію додаткових джерел фінансування та ефективне управління фінансовими ризиками.

Реалізація зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності публічного управління в Україні через покращення соціальної відповідальності органів публічної влади.

4. Визначено основні методи та інструменти дослідження соціальної відповідальності у публічному управлінні і запропоновано нові критерії та інструменти вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні.

Запропоновано такі нові критерії вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні: прозорість; участь громадськості; екологічна стійкість; екологічна відповідальність; соціальний вплив; соціальна відповідальність; економічна ефективність; економічна відповідальність (сторінки 16-17 демонстраційного матеріалу). Дані критерії враховують сучасні виклики та потреби суспільства, а також акцентують увагу на соціально-орієнтованому та сталому розвитку. Запропоновані критерії доповнюють традиційні аспекти соціальної відповідальності, такі як: дотримання прав людей, рівність та справедливість, прозорість фінансової діяльності, і розширюють їх, щоб врахувати нові виклики, наприклад, екологічну стійкість, участь громадськості та соціальний вплив. Застосування цих нових критеріїв дозволить встановити новий стандарт оцінки діяльності публічних органів та сприятиме покращенню ефективності їхньої діяльності, вирішенню соціальних проблем та досягненню сталого розвитку суспільства. Зазначені критерії допоможуть

забезпечити прозорість, участь громадськості, екологічну стійкість, соціальну справедливість та економічну відповідальність у публічному управлінні. Вони сприятимуть забезпеченню сталого розвитку, соціальної справедливості, збереженню природи та здоров'я населення.

Запропоновано нові інструменти вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні (**сторінки 18-19 демонстраційного матеріалу**):

- Індекс соціальної відповідальності. Він дозволяє оцінювати рівень соціальної відповідальності публічних органів на основі встановлених критеріїв та метрик. Цей індекс забезпечує об'єктивне порівняння та оцінку діяльності органів публічного управління з позиції їх соціальної відповідальності;

- Моніторинг та звітність. Передбачає систематичний збір і аналіз інформації про соціальну відповідальність публічних органів, а також публікацію звітів про результати цього моніторингу. Цей інструмент сприяє прозорості та відкритості в діяльності органів публічного управління, а також забезпечує можливість оцінювати їхні досягнення та вплив на соціальний розвиток;

- Включення громадськості. Передбачає залучення громадськості до процесів прийняття рішень у публічному управлінні. Це стимулює широку участь громадян у формуванні політик та програм, а також забезпечує урахування різноманітних потреб інтересів громадян у процесі управління;

- Використання технологічних рішень. Відображає впровадження сучасних інформаційних технологій та інновацій у сфері публічного управління. Це може включати в себе використання електронних систем управління, веб-порталів для звітності та комунікації, електронні платформи для залучення громадськості та інше. Використання технологічних рішень сприяє ефективній комунікації, доступності і швидкості обміну інформацією, а також поліпшенню взаємодії між органами управління та громадськістю.

Запропоновані інструменти вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні враховують сучасні тенденції, такі як прозорість, участь громадськості та використання технологій, і спрямовані на забезпечення більш повного та об'єктивного вимірювання соціальної відповідальності публічних органів.

5. Досліджено сучасний стан та підходи до соціальної відповідальності у системі публічного управління і запропоновано концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління (**сторінки 20-21 демонстраційного матеріалу**).

Здобуток концепції полягає у новому підході до розуміння та розвитку соціальної відповідальності як системного поняття, що враховує взаємодію різних аспектів управлінської діяльності.

По-перше, концепція «інтегрованої соціальної відповідальності» ставить перед собою завдання охопити та врахувати широкий спектр аспектів, таких як соціальна, екологічна, економічна та культурна відповідальність. Це дозволяє створити комплексний підхід до розв'язання суспільних проблем, враховуючи вплив різних чинників на ефективність публічного управління.

По-друге, концепція визначає ключові принципи, які сприяють досягненню балансу між соціальними, екологічними, економічними та

культурними аспектами управління. Це допомагає забезпечити збалансований розвиток суспільства та ефективно використання ресурсів.

По-третє, концепція пропонує новий підхід до взаємодії між соціальними, екологічними, економічними та культурними аспектами управління. Замість окремого розгляду кожного аспекту, концепція встановлює взаємозв'язок між ними та створює умови для синергії, що сприяє більш ефективному розв'язанню суспільних проблем.

По-четверте, концепція «інтегрованої соціальної відповідальності» впроваджує нові інструменти та методики для оцінки та імплементації цієї концепції у вітчизняну практику публічного управління. Це дозволяє забезпечити системність та ефективність впровадження соціальної відповідальності на різних рівнях управління.

Отже, здобуток концепції полягає в розробці комплексного, системного підходу до соціальної відповідальності у системі публічного управління, що враховує взаємодію різних аспектів та сприяє забезпеченню сталого розвитку суспільства.

6. Удосконалено впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління шляхом запропонування нових методів оцінки соціальної відповідальності в органах публічного управління та нових інструментів, моделей та критеріїв оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління (**сторінка 23 демонстраційного матеріалу**).

Запропоновано такі нові *методи* оцінки соціальної відповідальності в органах публічного управління:

- Соціальний імпакт-аналіз: оцінка соціальних наслідків діяльності через аналіз взаємодії з громадськістю та соціальні ініціативи;
- Система ключових показників: розробка системи показників для вимірювання рівня соціальної відповідальності;
- Технології штучного інтелекту: використання інструментів штучного інтелекту для аналізу даних про соціальну відповідальність;
- Стейкхолдерський аналіз: урахування думок громадських організацій, бізнесу та інших зацікавлених сторін;
- Оцінка ефективності комунікації: аналіз комунікаційних кампаній та ресурсів для підвищення об'єктивності та доступності інформації.

Зазначені методи сприятимуть точнішій та комплексній оцінці соціальної відповідальності органів публічного управління, підвищенню їхньої ефективності та покращенню соціальних ініціатив.

Запропоновано нові *інструменти* оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління:

- Інтегрований індекс соціальної відповідальності: комплексний індекс, враховуючий всі аспекти діяльності органів публічного управління;
- Методика оцінки соціального впливу: система визначення реального соціального впливу органів публічного управління;
- Система балансування соціальних показників: модель для оптимізації досягнення соціальної відповідальності;

- Методологія залучення зацікавлених сторін: методологія для широкої участі громадських організацій, громадянського суспільства та бізнесу;

- Технологічні інструменти для збору та аналізу даних: використання штучного інтелекту та аналітики даних для об'єктивної оцінки соціальної відповідальності.

Ці інструменти сприятимуть точнішій та об'єктивній оцінці соціальної відповідальності органів публічного управління та підвищенню їхньої ефективності на користь суспільства.

Запропоновано нові *моделі* оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління:

- Модель соціальних індексів: вимірювання впровадження соціальної відповідальності на різних рівнях та в різних проєктах, забезпечуючи об'єктивну порівняльну оцінку;

- Модель балансованої оцінки впровадження: урахування позитивних та негативних аспектів впровадження соціальної відповідальності, збалансоване врахування соціальних та економічних чинників;

- Модель взаємодії з зацікавленими сторонами: оцінка взаємодії органів управління з громадськими організаціями, громадянським суспільством та бізнес-структурами;

- Модель сталого розвитку: інтеграція соціальної відповідальності з екологічною відповідальністю та економічною стійкістю.

Ці моделі сприятимуть комплексній та прозорій оцінці ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління, та на зорієнтовані на досягнення сталого розвитку та добробуту суспільства.

Запропоновано нові *критерії* оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління:

- Соціальний вплив: оцінка позитивного впливу на громадян та суспільство;

- Інноваційність: визначення ступеня новаторства та інноваційного підходу;

- Трансформація: оцінка здатності до адаптації та змін;

- Співпраця: визначення рівня співпраці з зацікавленими сторонами;

- Фінансова ефективність: оцінка ефективного використання ресурсів;

- Залучення громадськості: оцінка рівня активності громадян у соціальних програмах.

Запропоновані критерії допоможуть відповідно оцінити ефективність впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління та сприятимуть сталому розвитку суспільства.

7. Вивчено кращі закордонні практики впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління (**сторінки 24-25 демонстраційного матеріалу**) та надано рекомендації вітчизняним органам публічної влади щодо адаптації закордонного досвіду до сучасних реалій України.

З фокусом на аналіз вивченого досвіду впровадження соціальної відповідальності в систему публічного управління Норвегії, Швеції та Данії надано низку тематичних рекомендацій для українських органів публічної влади

з урахуванням адаптації відповідного закордонного підходу до сучасних реалій України. Основними з рекомендацій є такі як:

- Створення Центру соціальної відповідальності та сталого розвитку. Рекомендується створити спеціалізовану інституцію, відповідальну за керування, координацію, та контроль за впровадженням стратегій соціальної відповідальності в системі публічного управління. Центр має слідкувати за впровадженням відповідних стандартів, сприяти партнерським ініціативам та розробляти програми зі збалансованого підходу до соціальної відповідальності;

- Побудова національної платформи діалогу. Рекомендовано сприяти виникненню міжсекторальної платформи, що збере представників бізнесу, громадськості, академічних та дослідницьких установ для обговорення ключових аспектів соціальної відповідальності. Це забезпечить єдність підходів та розробку адаптованих стратегій впровадження соціальної відповідальності;

- Розбудова сучасної системи обліку та звітності. Для ефективної імплементації соціальної відповідальності, слід розробити сучасну стандартизовану систему обліку та звітності, яка дозволить компаніям та організаціям чітко відстежувати свої досягнення та надавати інформацію стейкхолдерам та громадськості.

8. Удосконалено механізми впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління шляхом створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління (**сторінки 26-27 демонстраційного матеріалу**).

Цей механізм вирішує архіважливе завдання – забезпечення сталого розвитку та соціальної відповідальності на всіх рівнях управління. Основною специфікою цього механізму є його комплексність та інтегративний підхід. Він об'єднує в собі різні аспекти соціальної відповідальності, включаючи стратегічне планування, партнерські відносини, нормативно-правову базу, фінансові механізми, моніторинг та звітність, освітні програми, а також стимулюючі інструменти. Ця інтеграція дозволяє ефективно впроваджувати принципи соціальної відповідальності в різноманітних сферах діяльності держави, бізнесу та громадянського суспільства. При розробці комплексного механізму нововведеннями стали акцент на партнерських відносинах між різними секторами суспільства, активна участь громадськості у прийнятті рішень та контролі, розвиток стандартів обліку та звітності, а також створення стимулюючих механізмів для організацій. У межах механізму запропоновано створення онлайн-платформи для публічного обговорення питань соціальної відповідальності та сталого розвитку, що сприятиме відкритості та транспарентності у прийнятті рішень. *Отже, створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління сприятиме зміцненню сталого розвитку та соціальної відповідальності в Україні, а також відповідає сучасним викликам, перед якими постала українська держава.*

9. Запропоновано шляхи удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку через впровадження розробленої системи індикаторів для оцінки ефективності соціальної

відповідальності в державних структурах (сторінки 28-30 демонстраційного матеріалу).

Специфіка системи полягає у тому, що вона дозволяє оцінювати не лише загальну дієвість соціальної відповідальності, але і враховувати конкретні аспекти, що є важливими для державних структур. У межах системи, враховано низку чинників, які можуть впливати на ефективність соціальної відповідальності, і розроблено відповідні індикатори для їх вимірювання. Нововведенням вбачається вибір та розробка конкретних параметрів соціальної відповідальності, які підлягають оцінці та розробка відповідних методик збору даних. Запропонована система індикаторів дозволяє державним структурам не лише вимірювати рівень соціальної відповідальності, але і виявляти конкретні сфери, де можливі покращення, та розробляти цілеспрямовані стратегії для підвищення ефективності соціальної відповідальності. Дана система індикаторів впливатиме на практику управління та сприятиме досягненню сталого розвитку в Україні через підвищення рівня соціальної відповідальності в системі державного управління.

На цьому доповідь закінчено. Дякую Вам за увагу.

Завершивши доповідь, здобувач відповів на запитання учасників фахового семінару.

ЗАПИТАННЯ:

Ужва А. М., д.е.н., професор.

Запитання. Як у Вашому дослідженні визначено «місію» соціальної відповідальності?

Відповідь. Дякую за запитання.

У межах нашого наукового дослідження соціальна відповідальність (держави, бізнесу, людини) розглядається як особливий вид суспільних відносин і закономірний результат розвинутої соціально орієнтованої економіки є водночас важливим показником економічної, соціальної й політичної зрілості суспільства.

Соціальна відповідальність – це усвідомлення суб'єктами соціальної держави єдності соціального простору, свідоме виконання своїх обов'язків перед співгромадянами, суспільством, державою. У феномені соціальної відповідальності домінує моральний компонент, що має бути підкріплений юридичною відповідальністю.

Соціальна відповідальність як концепція заохочує кожну людину враховувати інтереси суспільства, беручи на себе відповідальність за вплив своєї діяльності на інших людей, громади та навколишнє середовище в усіх аспектах

Іванов М.С., д.політ.н., професор.

Запитання. Який чинники актуалізують зміцнення позицій концепції соціальної відповідальності для України?

Відповідь. Дякую за запитання. З кожним роком питання соціальної відповідальності стають все актуальнішими для України, що пов'язано з

багатьма групами причин, найсильнішими з яких є: глобалізація економічного простору, інтелектуалізація праці й виробництва загалом, зростання загрози техногенних та екологічних катастроф, соціалізація трудових відносин тощо. Це ж спричинило й активізацію політичних виступів та наукових розробок питань соціальної відповідальності, однак випадково чи цілеспрямовано абсолютна більшість розробок цього напрямку стосується лише соціальної відповідальності бізнесу. Але, на наше глибоке переконання, немає сенсу говорити про соціальну відповідальність лише бізнесу. Соціальну відповідальність несе передусім держава в особі її законодавчих і виконавчих органів. Соціальну відповідальність мають також усі люди – члени суспільства. На різних рівнях соціальна відповідальність несе різне соціальне навантаження й здійснює різні соціальні функції.

Шевчук О.В., д. політ. н., професор.

Запитання. Розглядаючи соціальну відповідальність як складну та багаторівневу структуру уточнить, будь-ласка, якими суспільними цінностями детермінує діяльність всіх учасників соціальних дій?

Відповідь. Дякую за запитання.

Соціальна відповідальність ґрунтується на комплексній і динамічній системі цінностей, властивих громадянам, соціальним групам, суспільству загалом, інститутам та органам державної влади й місцевого самоврядування, їх посадовим особам. Саме така система суспільних цінностей детермінує діяльність всіх учасників соціальних дій.

В роботі ми розглядаємо соціальну відповідальність на першому рівні (зазвичай соціальну відповідальність розглядають на трьох рівнях – макроекономічному (соціальна відповідальність держави), мікроекономічному (корпоративна соціальна відповідальність, або соціальна відповідальність бізнесу) та особистісному (соціальна відповідальність людини, громадянина).

На кожному рівні соціальна відповідальність включає суб'єкти, об'єкти та інститути соціальної відповідальності, що є взаємозалежними й можуть одночасно або поперемінно виступати в різних з цих якостей.

Будь-який суб'єкт соціальної дії, що усвідомлює її можливі наслідки, є автоматично й суб'єктом соціальної відповідальності. Основними формами соціальної відповідальності є юридична, моральна, політична, громадянська, професійна, екологічна та ін.

Найдавніша серед них – моральна відповідальність.

Політична і юридична форми виникають з розвитком держави, коли вона формує політичні і правові норми.

Як форма регуляції суспільної поведінки соціальна відповідальність означає сумлінне, відповідальне ставлення людини, посадової особи, органу державної влади, підприємства чи організації до своєї діяльності. У разі порушення названими суб'єктами прав та законних інтересів іншої сторони, невиконання своїх обов'язків і соціальної ролі стосовно інших громадян соціальна відповідальність означає отримання цими суб'єктами певних негативних наслідків. Однією з форм вияву соціальної відповідальності є волевиявлення людей, коли ті чи інші інститути публічної влади або посадові

особи при порушенні усталеної системи цінностей самоусуваються, або усувають інших від виконання їхніх функцій. Держава як головний інститут політичної системи суспільства виникає насамперед для задоволення його соціальних потреб, отже, її соціальна функція є стрижневою, визначальною. Означені ідеї відображаються в концепті соціальної держави. Соціальна сутність держави виявляється як її глибинна, визначальна властивість, що характеризується здатністю держави задовольняти потреби всього суспільства – забезпечувати його збереження, розвиток як цілісного соціального організму, а також основоположні інтереси окремих соціальних груп і усіх громадян.

Антонов А.В., д. держ. упр., професор.

Запитання. Окресліть основні стримуючі чинники щодо розвитку соціальної відповідальності в Україні ?

Відповідь. Дякую за питання. На шляху розвитку соціальної відповідальності в Україні постає дуже багато як загальних, так і специфічних проблем. Ще до початку військової агресії з боку Російської Федерації в Україні були умови, що не сприяють формуванню й розвитку системи соціальної відповідальності, а саме : 1) Україна ще й досі не пододала наслідки глибокої й гострої соціально-економічної кризи, яка вразила не лише економіку, а й усі соціальні та політичні інститути одночасно; 2) ринкові відносини й інститути як необхідна умова широкого розвитку соціальної відповідальності ще лише формуються в нашій країні, соціальна орієнтація ринкової економіки поки що є скоріше декларацією, ніж фактом; 3) в Україні сформувалася вкрай поляризована соціальна структура, відбулося недопустиме для цивілізованих країн майнове розшарування населення, що викликає невдоволення і конфронтацію; 4) значною перешкодою на шляху цивілізованої соціальної відповідальності є поширена в Україні корупція, переважання корпоративних інтересів і настроїв, зрощення підприємництва з апаратними структурами; 5) феноменом вітчизняної економіки є різноспрямованість особистих інтересів керівників і чиновників та соціально-економічної ефективності діяльності підприємств; 6) в Україні не просто запізнюється законодавче забезпечення системи соціально-відповідальних відносин, а й склалася стійка практика ігнорування, невиконання чинних законів різними суб'єктами, починаючи з органів державної влади; 7) держава, виступаючи одночасно з трьох позицій – власника, адміністратора і гаранта інтересів громадян, сьогодні не виявляє соціальної відповідальності, не захищає громадянина – ні підприємця, ні найманого працівника; 8) поширеність “тіньової” економіки в Україні також не сприяє розвитку соціальної відповідальності. На “тіньових” підприємствах, як правило, не дотримуються норми трудового законодавства, зокрема про охорону праці та соціальні гарантії, не сплачуються податки, не реєструються трудові угоди і т. ін.; 9) істотною перешкодою для становлення соціальної відповідальності стає розмивання ціннісно-нормативної системи суспільства, обумовлене масовим порушенням законів і соціальних норм. Це не сприяє поширенню практики соціально відповідальної поведінки усіх суб'єктів соціально-трудова відносин.

Андріяш В.І., д. держ. упр., професор.

Запитання. Яким системоутворюючим зонам/параметрам національної економіки сприяє соціальна відповідальність?

Відповідь. Дякую за питання. У контексті запобігання фінансово-економічних криз та їх подолання, розширення умов для соціального розвитку соціальна відповідальність сприяє: ощадливому споживанню (держави, організацій, громадян) – через перегляд потреб в бік їх раціоналізації, через соціальний маркетинг; розвитку людського капіталу на всіх рівнях – через підтримання кваліфікації, збереження добрих стосунків, довіри, соціальної згуртованості; розвитку соціальних цінностей – честі, гідності, совісті, репутації, обов'язку, дружби; культивуванню національних та родинних цінностей, здорового способу життя

Івашова Л. М., д. держ. упр., професор.

Запитання. Які Ви бачите подальші напрями/стимули державно-управлінського впливу у контексті Вашої теми?

Відповідь. Дякую за питання. Основоположним, першопочатковим, абсолютно необхідним заходом має стати забезпечення державою суворого дотримання існуючих законів, приведення усіх без винятку підприємств до ступеня базової соціальної відповідальності. Лише на базі цього можна буде розвивати ширшу соціальну відповідальність бізнесу на добровільній, етичній основі, лише за такої умови виправдана будь-яка підтримка державою і суспільством діяльності підприємств. Окремим масштабним завданням слід вважати оздоровлення морального клімату в суспільстві, подолання корупційності, забезпечення законності й правопорядку, відновлення довіри до державних інститутів та держслужбовців. Має оформитися роль підприємців-роботодавців та їх представницьких організацій у суспільстві загалом і в організації соціально відповідального бізнесу зокрема. Важливою є також активізація соціальної свідомості й ролі найманих працівників як учасників соціального діалогу, активізації ролі профспілок. Державна влада і місцеве самоуправління мають сформувати такі умови, які акцентували б увагу сторін соціального діалогу (як роботодавців, так і найманих працівників) на спільних інтересах, заохочували їх до поширення практики соціальної відповідальності. Зокрема, потрібно створити механізм, який пов'язував би можливості державних і муніципальних преференцій (бюджетних кредитів, податкових пільг, державних замовлень) з рівнем соціальної відповідальності бізнесу й ефективності соціально-трудових відносин на конкретному підприємстві.

Сиченко В.В., д. держ. упр., професор,

Запитання. Які основні системні кроки які б розвивали соціальну відповідальність на державно-управлінському рівні щодо Ви визначили?

Відповідь. Дякую за питання. Соціальна відповідальність держави, її інститутів та державних службовців реалізується у їх щоденній діяльності в різних напрямках державного управління. Водночас, найбільш концентровано соціальна відповідальність виявляється при здійсненні органами державної влади заходів соціальної політики. Саме соціальна політика, як цілеспрямована

діяльність по створенню гідних умов життя і людського розвитку, в процесі розбудови соціальної держави стає основною державною функцією. Більшість державних органів, що здійснюють соціально політику, вузькоспеціалізовані. Вони займаються строго визначеною діяльністю в певній галузі — охороні здоров'я, розвитку освіти, культури, збереженні довкілля тощо. Найбільший внесок, який вони можуть здійснити як соціально відповідальні органи і особи, — це відмінне, сумлінне, етичне виконання своїх прямих функцій, покликаних забезпечувати добробут суспільства. Це ж справедливо і для політики і стратегій будь-якої національної інституції — чи то місцеве самоврядування, бізнес, навчальний чи лікувальний заклад. Першим і найважливішим пунктом соціальної відповідальності завжди залишається сумлінне і чесне виконання тих функцій і завдань, для яких створювалася і призначена ця інституція. А найважливішим правилом діяльності в соціальній державі має бути використання лише таких способів досягнення власних цілей (у тім числі отримання прибутку), які не завдають шкоди людям, природі і суспільству. «Державне мислення» якраз і є прямим виявом соціальної відповідальності як для пересічного громадянина, так і особливо для державного службовця. Гарантуючи основні соціальні права громадян, забезпечуючи умови гідного життя та можливості розвитку, виважена, цілеспрямована державна соціальна політика може і має стати важливим чинником формування соціальної відповідальності на всіх рівнях. Водночас така соціальна політика є основним інструментом реалізації соціальної відповідальності держави відносно громадян та організацій

Здобувачка **Квасова Валентина Миколаївна** відповів на усі поставлені запитання, обґрунтувавши свою авторську позицію.

ВИСТУПИ РЕЦЕНЗЕНТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Андріяш Вікторія Іванівна - доктор наук з державного управління, професор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв), професор кафедри публічного управління та адміністрування;

Рецензент відмітила, що в дисертаційній роботі порушено низка надзвичайно важливих для публічного управління питань стосовно впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління.

Одним з принциповим кроком є створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління. Основною специфікою запропонованого механізму є його комплексність та інтегративний підхід. Він об'єднує в собі різні аспекти соціальної відповідальності, включаючи стратегічне планування, партнерські відносини, нормативно-правову базу, фінансові механізми, моніторинг та звітність, освітні програми, а також стимулюючі інструменти. При розробці

комплексного механізму нововведеннями стали акцент на партнерських відносинах між різними секторами суспільства, активна участь громадськості у прийнятті рішень та контролі, розвиток стандартів обліку та звітності, а також створення стимулюючих механізмів для організацій. У межах механізму запропоновано створення онлайн-платформи для публічного обговорення питань соціальної відповідальності та сталого розвитку, що сприятиме відкритості та прозорості у прийнятті рішень

Зазначила, що поставлена в роботі мета та завдання свідчать про актуальність проведеного наукового дослідження, результати якого є важливими для органів публічної влади.

Рецензент вказала на самостійність та системність проведення наукового дослідження, а також обґрунтованість отриманих автором результатів, які у сукупності вирішують актуальне наукове завдання публічного управління щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Рецензент наголосив, що найбільш значущими одержаними результатами, які мають наукову новизну, є дослідження взаємозв'язку соціальної відповідальності та ефективності публічного управління та надання рекомендацій органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність (розвиток інституційного капіталу; впровадження стратегічного підходу; розширення партнерства з громадськістю; розвиток інноваційних підходів; забезпечення сталого фінансування;

Важливим внеском у новизну отриманих результатів є визначення основних методів та інструментів дослідження соціальної відповідальності у публічному управлінні і запропонування нових критеріїв (прозорість; участь громадськості; екологічна стійкість; екологічна відповідальність; соціальний вплив; соціальна відповідальність; економічна ефективність; економічна відповідальність) та інструментів (індекс соціальної відповідальності; моніторинг та звітність; включення громадськості; використання технологічних рішень) вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні.

Практичне значення отриманих результатів дослідження визначається тим, що основні положення та висновки дисертаційної роботи доведено до рівня конкретних пропозицій, які забезпечують методичне та емпіричне підґрунтя для впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Рецензент надав пропозиції та зробив окремі зауваження, на які слід звернути увагу автору роботи. Зокрема рецензент вказав на те, що:

1. Підрозділ 2.2. роботи вбачається не повним, так як автором не зазначено *методики* для оцінки і конкретного впровадження концепції «інтегрованої соціальної відповідальності». Даний підрозділ вбачався б логічно завершеним, якщо містив би такі положення: визначення ключових показників та метрик концепції «інтегрованої соціальної відповідальності»; розробка моделей концепції «інтегрованої соціальної відповідальності»; пілотне впровадження та оцінка ефективності концепції «інтегрованої соціальної відповідальності»;

рекомендації для практичного впровадження концепції інтегрованої соціальної відповідальності

2. У межах 2 розділу роботи у якості наукової новизни Ви пропонуєте і описуєте концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління. Для більш змістовного розуміння сутності концепції було б доречно надати її коротке і вичерпне визначення.

3. У межах підрозділу 3.2. «Механізми впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління» Ви зазначаєте що розробили авторський комплексний механізм впровадження соціальної відповідальності в українську систему публічного управління. Чи були до Вашого дослідження розроблені іншими науковцями варіанти комплексних механізмів впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління?

Рецензент запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Квасової Валентини Миколаївни** на тему **“Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку”** за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” та рекомендувати її до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

Штиршов Олександр Миколайович, кандидат наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку Навчально-наукового інституту державного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України

Вказав на те, що особливу увагу заслуговує наукова новизна одержаних результатів яка представлена як «запропоновано концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління, яка полягає у новому системному підході до соціальної відповідальності в публічному управлінні. Концепція охоплює соціальний, екологічний, економічний та культурний аспекти, сприяючи комплексному розв'язанню суспільних проблем. Вона визначає принципи балансу та взаємодії між аспектами, забезпечуючи збалансований розвиток суспільства. Запропоновані інструменти та методики дозволяють оцінити та впровадити концепцію на практичному рівні, забезпечуючи системність та ефективність управлінських рішень».

Рецензент відмітив відповідність і повноту викладу положень дисертаційної роботи в наукових публікаціях, апробацією в науково-практичних конференціях та практичне значення.

В той же час, рецензент вказав на окремі дискусійні положення, зробив зауваження та надала пропозиції, зокрема:

1. Розроблена система індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах мала б більш змістовний характер, якби було здійснено розробку інструментів для збору та аналізу даних для кожного визначеного індикатора оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах;

2. В роботі не конкретизовано які методи та інструменти Ви використовували для оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в систему публічного управління?

3. Підрозділ 3.3. «Шляхи удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку» вбачається логічно не завершеним, адже в контексті розробленої системи індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах, не здійснено опису процесу впровадження системи індикаторів у діяльність державних структур.

З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, рецензент запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Квасової Валентини Миколаївни** на тему «**Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку**» за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” та рекомендувати її до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді.

ВИСТУПИЛИ:

Смельянов Володимир Михайлович - д.держ.упр., професор, директор Навчально-науковий інституту державного управління та адміністрування Чорноморського національного університету імені Петра Могили(науковий керівник).

Науковий керівник відмітив наявність у аспірантки таких рис, як наполегливість в оволодінні новими знаннями, здатність самостійно вести науковий пошук та дослідження, творчий підхід до вирішення поставлених завдань, високу організованість та відповідальне ставлення до роботи

Аспірантка постійно займається підвищенням своєї професійної і наукової кваліфікації.

Під час роботи над дисертацією **Квасова Валентина Миколаївна** суттєво підвищила свій науково-професійний рівень, проведеному нею дослідженню притаманні риси системності, логічно вибудованої та орієнтованої на вирішення поставлених завдань роботи.

Дисертаційна робота є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій розв'язано актуальне наукове завдання та дано науково-теоретичне обґрунтування отриманим результатам, що мають теоретичну та практичну цінність, розкрита тема наукового дослідження та досягнута його мета,

Достовірність і обґрунтованість отриманих результатів базується на значному інформаційному матеріалі та використанні різних методів наукового дослідження.

Публікації розкривають основний зміст дисертації та відповідають п.8 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету

Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

Так, основні положення дисертаційної роботи висвітлені у опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 6,6 друк. арк. (особисто автора – 6,6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

Враховуючи означене, дисертація **Квасової Валентини Миколаївни** на тему “**Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку**” заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”.

ПРИЙНЯЛИ УЧАСТЬ У ОБГОВОРЕННІ:

Сорока С.В. – д.держ.упр., професор. Відзначила надзвичайну актуальність досліджуваної теми, акцентувала увагу на обґрунтованості основних положень дисертаційної роботи, базованих на зарубіжних та вітчизняних практиках, значній кількості проаналізованих нормативно-правових актів та літературних джерел, а також на тому, що аспірант вільно орієнтується в питаннях теми дослідження, так як має практичний досвід роботи реалізації проектів спрямованих на забезпечення сталого розвитку.

Андріяш В.І. – д.держ.упр., професор. Відмітила, що робота досить ґрунтовна, в ній порушено широке коло важливих для публічного управління питань, цікава за змістом. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Антонова Л.М. – д.держ.упр., професор. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Штиршов О.М. – к.держ.упр., доцент. Відмітив комплексність розгляду проблематики, що значно підвищило її наукову цінність та практичне значення.

Запропонував затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

Івашова Л. М. – д. держ.упр., професор. Запропонувала затвердити позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів зазначеної дисертації та рекомендувати її до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” з галузі знань 28 “Публічне управління та адміністрування”.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Квасової Валентини Миколаївни, що подається на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” на тему “Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку”.

Актуальність теми та її зв'язок із планами науково-дослідних робіт. На сучасному етапі нашої історії, управління державними ресурсами та вплив на суспільний розвиток стають все більш складними завданнями. Зумовлено це, перш за все, глибокими змінами у глобальному середовищі, такими як геополітичні конфлікти, військові агресії, зміни клімату, виснаження природних ресурсів, демографічні та технологічні зрушення, які суттєво впливають на сталість та життєвий рівень нашого суспільства.

Один із ключових підходів до вирішення цих викликів – концепція сталого розвитку, яка передбачає гармонійне поєднання економічного росту, екологічної збереженості та соціальної справедливості. В цьому контексті поняття соціальної відповідальності набуває особливого значення.

Соціальна відповідальність у системі публічного управління означає, що державні органи та інституції беруть на себе зобов'язання не тільки перед економікою та політикою, але й перед суспільством в цілому. Це передбачає активну участь у вирішенні соціальних проблем, створенні сприятливих умов для розвитку громадян, забезпеченні соціальної справедливості та захисту прав людини.

На основі цього, сучасні наукові дослідження мають здійснювати ґрунтовний внесок у теоретичне розуміння та практичне застосування концепції соціальної відповідальності в системі публічного управління, акцентувати увагу на необхідності впровадження цієї концепції в сучасну адміністративну практику, а також на розробці інструментів та методологій для оцінки її ефективності. Це суттєво сприятиме подальшому удосконаленню публічного управління та забезпеченню сталого розвитку нашого суспільства.

Віддаючи належне напрацюванням науковців, слід зауважити, що незважаючи на достатню розробленість зазначеної проблематики, питання впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку у контексті існуючих викликів та загроз

для сучасної української держави не стали предметом надширокого спеціального дослідження, а отже, зберігають свою актуальність і потребують нових наукових розробок у частині обґрунтування теоретико-методологічних засад і розробки практичних рекомендацій щодо питання удосконалення, розвитку та впровадження концепції соціальної відповідальності у сучасну систему публічного управління в умовах сталого розвитку. Це визначило тему, наукову і практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у межах науково-дослідної роботи Чорноморського національного університету імені Петра Могили на тему «Трансформація публічного управління та адміністрування в умовах євроінтеграції: політико-правові, історичні та регіональні аспекти» (державний реєстраційний номер 0122U201630), де особистий внесок автора полягає у дослідженні практичної реалізації соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку, а саме в імплементації кращих закордонних практик впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління; удосконаленні механізмів впровадження соціальної відповідальності в українську систему публічного управління; запропонуванні шляхів удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку.

Формулювання наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації. У дисертаційній роботі обґрунтовано теоретико-методологічні засади і вироблено методичні підходи щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку..

Наукові положення, розроблені особисто здобувачем, та їх новизна визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі публічного управління та адміністрування, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку. Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

- запропоновано концепцію «інтегрованої соціальної відповідальності» у системі публічного управління, яка полягає у новому системному підході до соціальної відповідальності в публічному управлінні. Концепція охоплює соціальний, екологічний, економічний та культурний аспекти, сприяючи комплексному розв'язанню суспільних проблем. Вона визначає принципи балансу та взаємодії між аспектами, забезпечуючи збалансований розвиток суспільства. Запропоновані інструменти та методики дозволяють оцінити та впровадити концепцію на практичному рівні, забезпечуючи системність та ефективність управлінських рішень;

удосконалено:

- впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління шляхом запропонування нових методів оцінки соціальної відповідальності в органах публічного управління (соціальний імпакт-аналіз; система ключових показників; технології штучного інтелекту; стейкхолдерський

аналіз; оцінка ефективності комунікації) та нових інструментів (інтегрований індекс соціальної відповідальності; методика оцінки соціального впливу; система балансування соціальних показників; методологія залучення зацікавлених сторін; технологічні інструменти для збору та аналізу даних), моделей (модель соціальних індексів; модель балансованої оцінки впровадження; модель взаємодії з зацікавленими сторонами; модель сталого розвитку) та критеріїв (соціальний вплив; інноваційність; трансформація; співпраця; фінансова ефективність; залучення громадськості) оцінки ефективності впровадження соціальної відповідальності в органи публічного управління;

- механізми впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління шляхом створення комплексного механізму впровадження соціальної відповідальності у вітчизняну систему публічного управління. Основною специфікою запропонованого механізму є його комплексність та інтегративний підхід. Він об'єднує в собі різні аспекти соціальної відповідальності, включаючи стратегічне планування, партнерські відносини, нормативно-правову базу, фінансові механізми, моніторинг та звітність, освітні програми, а також стимулюючі інструменти. При розробці комплексного механізму нововведеннями стали акцент на партнерських відносинах між різними секторами суспільства, активна участь громадськості у прийнятті рішень та контролі, розвиток стандартів обліку та звітності, а також створення стимулюючих механізмів для організацій. У межах механізму запропоновано створення онлайн-платформи для публічного обговорення питань соціальної відповідальності та сталого розвитку, що сприятиме відкритості та транспарентності у прийнятті рішень;

набули подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат науки державного управління шляхом запропоновання поняття «соціальна відповідальність у системі публічного управління» у новій інтерпретації: «Соціальна відповідальність у системі публічного управління є принциповим підходом до прийняття рішень та виконання функцій публічних органів, що передбачає активну участь у забезпеченні економічного процвітання, екологічної стійкості та соціального благополуччя суспільства». Запропоноване визначення відрізняється від існуючих тим, що воно включає комплексний підхід, орієнтований на досягнення сукупного добробуту громадян; збагачує поняття соціальної відповідальності у публічному управлінні, враховуючи економічний, екологічний та соціальний виміри;

- визначення ролі соціальної відповідальності у системі публічного управління у досягненні сталого розвитку та надання рекомендацій щодо її підвищення. Кожна рекомендація має свою обґрунтовану підставу і спрямована на покращення таких аспектів сталого розвитку, як екологічний, соціальний та економічний;

- дослідження взаємозв'язку соціальної відповідальності та ефективності публічного управління та надання рекомендацій органам публічної влади України для підвищення ефективності публічного управління через соціальну відповідальність (розвиток інституційного капіталу; впровадження стратегічного

підходу; розширення партнерства з громадськістю; розвиток інноваційних підходів; забезпечення сталого фінансування);

- визначення основних методів та інструментів дослідження соціальної відповідальності у публічному управлінні і запропонування нових критеріїв (транспарентність; участь громадськості; екологічна стійкість; екологічна відповідальність; соціальний вплив; соціальна відповідальність; економічна ефективність; економічна відповідальність) та інструментів (індекс соціальної відповідальності; моніторинг та звітність; включення громадськості; використання технологічних рішень) вимірювання соціальної відповідальності у публічному управлінні;

- вивчення кращих закордонних практик впровадження соціальної відповідальності у систему публічного управління та надання рекомендацій вітчизняним органам публічної влади щодо адаптації закордонного досвіду до сучасних реалій України (створення Центру соціальної відповідальності та сталого розвитку; побудова національної платформи діалогу; розбудова сучасної системи обліку та звітності);

- шляхи удосконалення соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку через впровадження розробленої системи індикаторів для оцінки ефективності соціальної відповідальності в державних структурах. Нововведенням є вибір та розробка конкретних параметрів соціальної відповідальності, які підлягають оцінці та розробка відповідних методик збору даних.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій, які захищаються. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність забезпечені: використанням методології теорії систем та теорії організацій, застосуванням комплексу сучасних методів наукових досліджень; професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації.

Інформаційними джерелами дослідження стали Конституція України, нормативно-правові акти України, програмні документи державних органів України, монографії і статті вітчизняних і зарубіжних авторів; аналітичні доповіді професійних асоціацій; інформаційні матеріали періодичних видань та мереж Інтернету з питань за темою дослідження.

Наукове значення роботи полягає у вирішенні нового наукового завдання у галузі публічного управління та адміністрування, що полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо впровадження концепції соціальної відповідальності у систему публічного управління в умовах сталого розвитку.

Практичне значення та використання результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що теоретичні і методичні положення дослідження

доведені до рівня конкретних рекомендацій які можуть бути використані в практичній роботі як законодавчих, так виконавчих органів державної влади різних рівнів, органами місцевого самоврядування у процесах, що пов'язані з розробкою нормативно-правових документів та підвищення ефективності соціальної відповідальності у системі публічного управління в умовах сталого розвитку.

Зокрема, основні теоретичні положення, запропоновані висновки та рекомендації використано в роботі Рівненської обласної ради, Дніпропетровської обласної державної адміністрації, Фастівської міської ради, ГО «Міжнародна екологічна безпека».

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання при викладанні навчальних дисциплін «Публічна служба», «Правові засади публічної служби», «Публічна політика», «Вступ до спеціальності» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Результати дослідження опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 6,6 друк. арк. (особисто автора – 6,6 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Основні ідеї та розробки, здійснені в рамках дисертаційного дослідження, у тому числі ті, що характеризують наукову новизну, практичне значення та отримані особисто автором результати.

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Квасова В. М. Перспективи розвитку корпоративної соціальної відповідальності в системі публічного управління. *Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека»*. 2021. №5. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2021-5-7578>

2. Квасова В. М. Аналіз і оцінка нинішнього стану інтеграції принципів/концепції корпоративної соціальної відповідальності в сучасну систему публічного управління в Україні. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування*. 2021 р. № 4 (74). С. 65-71. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2021/zmist.pdf

3. Квасова В. Роль соціальної відповідальності у системі публічного управління у досягненні сталого розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 127-136. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.15.127>

4. Квасова В. М. Концептуальні основи соціальної відповідальності у системі публічного управління *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2023. № 21. С. 688-715. URL: <https://doi.org/10.34132/pard2023.21.04>

Опубліковані праці у виданнях апробаційного характеру

5. Квасова В. М. Використання принципів корпоративної соціальної відповідальності в сучасній системі публічного управління України. Сучасні тенденції розвитку економіки, фінансів та управління: нові можливості, проблеми, перспективи. Збірник матеріалів Всеукр. наук.-прак. конф. з міжнар. участю (10.11.2021 р.).С. 263.

6. Квасова В. М. Соціальна відповідальність в публічному управлінні: філософія, тренди, сучасний зміст. 2022. InterConf. (98). URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/18476>

7. Квасова В. М. Соціальна відповідальність людини та держави: державно-управлінський аспект. Могилянські читання-2022. Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти : XXV Всеукр. наук.-практ. конф. : тези доп. Публічне управління в Україні в умовах військового стану та реформ, Миколаїв, 7-11 листоп. 2022 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2022. 96 с. С. 54-55.

8. Квасова В. М. Соціальна відповідальність як стратегічний аспект публічного управління для сталого розвитку: виклики та можливості. Ольвійський форум-2023: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Реформування публічного управління та адміністрування в умовах децентралізації влади та наближення її до європейських стандартів : XVII Міжнар. наук. конф. 15-18 черв. 2023 р. / ЧНУ ім. Петра Могили. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2023. 92 с. С. 69-72.

Структура та обсяг дисертації визначається метою, завданнями та предметом дослідження і композиційно складається із вступу, трьох розділів, що містять у собі дев'ять підрозділів, висновків, загального списку використаних джерел та додатків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Текст дисертації викладено грамотною мовою, логічно та послідовно. Матеріали дослідження викладені з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертація оформлена згідно з вимогами Міністерства освіти і науки України.

Характеристика особистості здобувача. Під час навчання в аспірантурі **Квасова Валентина Миколаївна** приймала участь у виконанні НДР, що проводилась кафедрою, нею була успішно виконана академічна частина програми навчання, не порушувались строки виконання запланованих індивідуальним планом заходів, показав високий рівень теоретичної підготовки, здатність ставити й творчо підходити до вирішення складних науково-практичних завдань, самостійно вести науковий пошук та проводити дослідження.

Особистими якостями **Квасової Валентини Миколаївни** є наполегливість в оволодінні новими знаннями, висока організованість та відповідальне ставлення до роботи.

УХВАЛИЛИ:

Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Квасової Валентини Миколаївни** на тему **“Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку”**.

Вважати, що актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація **Квасової Валентини Миколаївни** повністю відповідає спеціальності 281 “Публічне управління та адміністрування” та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283). Також відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.).

Рекомендувати дисертаційну роботу **“Соціальна відповідальність у системі публічного управління в умовах сталого розвитку”**, подану **Квасовою Валентиною Миколаївною** на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування” до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Пропонувати Вченій раді Чорноморського національного університету імені Петра Могили клопотати про призначення:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

Антонову Людмилу Володимирівну - доктор наук з державного управління, професор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв), професор кафедри обліку і аудиту;

Рецензентами:

Андріяш Вікторію Іванівну - доктор наук з державного управління, професор, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв), професор кафедри публічного управління та адміністрування;

Штирьова Олександра Миколайовича - кандидат наук з державного управління, доцент, Чорноморський національний університет імені Петра Могили (м. Миколаїв), завідувач кафедри місцевого самоврядування та регіонального розвитку;

Офіційними опонентами:

Домбровську Світлану Миколаївну - доктор наук з державного управління, професор, Національний університет цивільного захисту України Державної служби України з надзвичайних ситуацій (м. Харків), – начальник навчально-науково-виробничого центру.

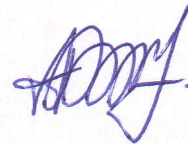
Приходька Ігоря Павловича - доктор наук з державного управління, професор, Дніпровський державний аграрно-економічний університет (м. Дніпро), професор кафедри обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів наук та кандидатів наук:

– всього: “за” – 19, “проти” – 0, “утрималося” – 0.

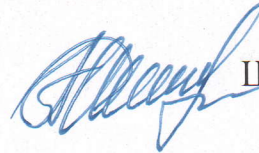
Рецензенти:

доктор наук з державного управління,
професор

Андріяш В.І.

кандидат наук з державного управління,
доцент

Штир'ов О.М.

Головуючий на засіданні:

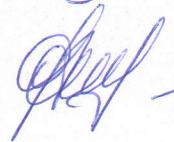
доктор наук з державного управління,
професор

Антонова Л.В.

Секретар засідання:

викладач

Малікіна О.А